

รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการ ณ สหรัฐอเมริกา
เรื่อง “เครื่องมือและเทคโนโลยีสำหรับตรวจสอบความถูกต้องตามกฎหมายของไม้”
ณ นครซีแอตเทล รัฐวอชิงตัน ประเทศสหรัฐอเมริกา
ระหว่างวันที่ ๓-๔ สิงหาคม ๒๕๖๖

ความสำคัญและที่มา

การประชุมเจ้าหน้าที่อาชญากรและอาชญากรรมและการประชุมอื่นที่เกี่ยวข้อง ครั้งที่ ๓ เป็นส่วนหนึ่งในการประชุมผู้นำเขตเศรษฐกิจอาเซียน โดยในปี ๒๕๖๖ ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพในการจัดประชุมฯ ที่จัดขึ้นในระหว่างวันที่ ๒๙ กรกฎาคม – ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๖ ณ นครซีแอตเทล รัฐวอชิงตัน ทั้งนี้กรมป่าไม้เป็นผู้แทนหลักในการเข้าร่วมประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการต่อต้านการค้าไม้ที่ผิดกฎหมายและการค้าอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยในครั้งนี้เป็นการประชุม ครั้งที่ ๒๔ (The ๒๔th meeting of Experts Group on Illegal Logging and Associated Trade: EGILAT๒๔) จัดขึ้นในระหว่างวันที่ ๓๐ กรกฎาคม – ๑ สิงหาคม ๒๕๖๖ และการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องเครื่องมือและเทคโนโลยีสำหรับตรวจสอบความถูกต้องตามกฎหมายของไม้ ในระหว่างวันที่ ๓-๔ สิงหาคม ๒๕๖๖ ทั้งนี้สำนักงานเลขานุการอาเซียนเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการอบรมให้กับผู้แทนแต่ละเขตเศรษฐกิจ ได้แก่ ตัวเครื่องบินชั้นประยศ ไป-กลับ ระหว่างกรุงเทพฯ ซีแอตเทล และค่าเบี้ยเลี้ยงเหมาจ่ายจำนวน ๓ วัน ในระหว่างการเข้าร่วมอบรมดังกล่าว โดยกรมป่าไม้ได้เสนอชื่อนางสาวอ้อมจิตรา เสนา และนายมนตรี อินตัชเสน เป็นผู้แทนเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “เครื่องมือและเทคโนโลยีสำหรับตรวจสอบความถูกต้องตามกฎหมายของไม้” ในระหว่างวันที่ ๓-๔ สิงหาคม ๒๕๖๖ ณ นครซีแอตเทลรัฐวอชิงตัน ประเทศสหรัฐอเมริกา

กิจกรรม/ผลการประชุม

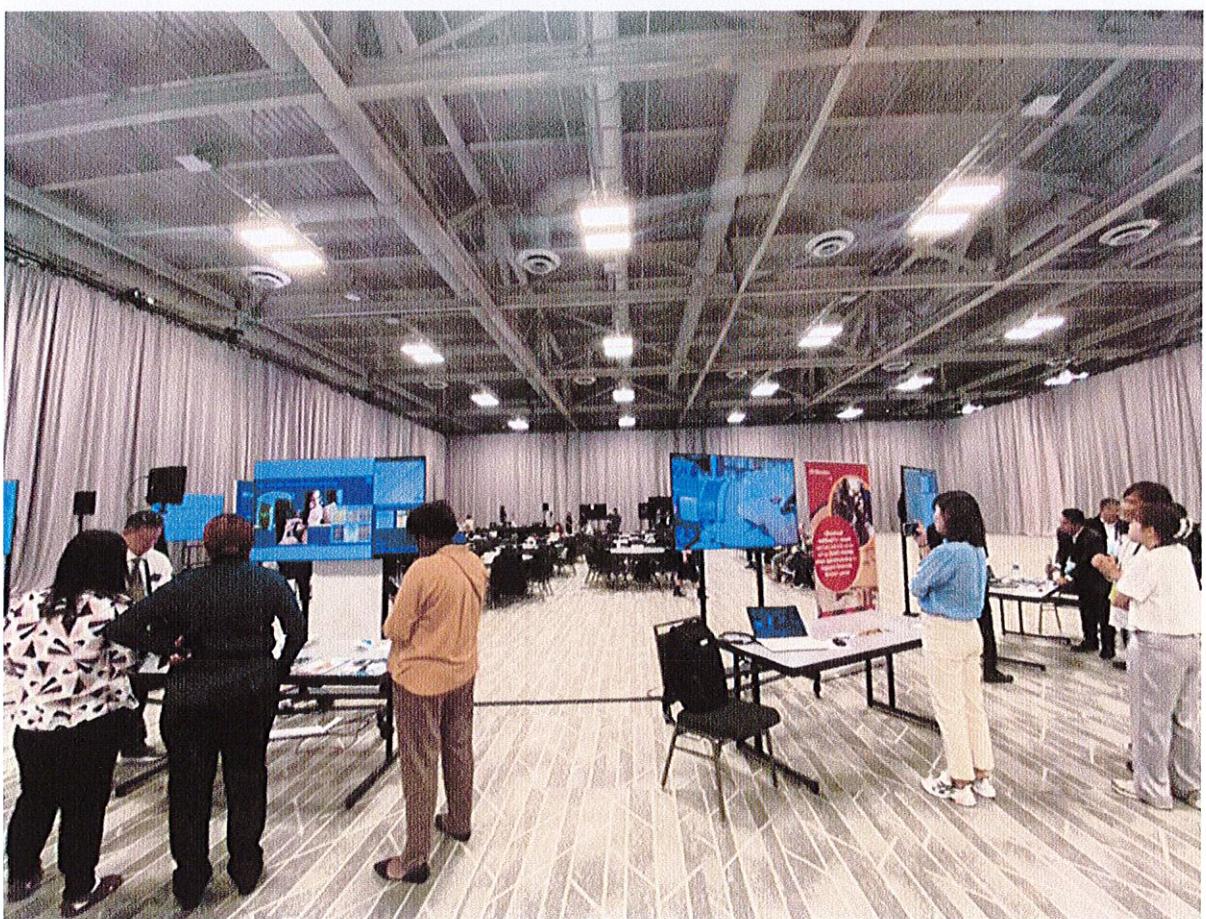
การประชุมเรื่องเครื่องมือและเทคโนโลยีสำหรับตรวจสอบความถูกต้องตามกฎหมายของไม้นั้น เป็นการรวบรวมผู้เชี่ยวชาญ นักวิทยาศาสตร์ นักวิชาการ และเจ้าหน้าที่ที่ทำงานด้านการตรวจสอบพิสูจน์ไม้ ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีดีอิเน็ต เทคโนโลยีด้านกายวิภาคไม้ (Dendrology) เทคโนโลยีด้านเคมีวิเคราะห์ เทคโนโลยี blockchain รวมถึงการใช้แพลตฟอร์ม Global Forest Watch ในการติดตามการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรป่าไม้ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้แลกเปลี่ยนความรู้ เทคนิค วิธีการที่นำมาใช้ในงานด้านการตรวจสอบสินค้าไม้ ของแต่ละเขตเศรษฐกิจ เนื่องจากในปัจจุบันการค้าขายน้ำมันระหว่างประเทศนั้น ต้องสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ โดยเฉพาะการระบุแหล่งกำเนิด ที่มาและชนิดพันธุ์ที่ถูกต้อง จะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือให้กับผลิตภัณฑ์ไม้ว่า ได้มาอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ปัจจุบันหลาย ๆ ประเทศได้พัฒนาระบวนการในการตรวจสอบพิสูจน์ไม้ เพื่อเป็นเครื่องมือหนึ่งสำหรับเจ้าหน้าที่ศุลกากรในการตรวจสอบชนิดไม้เบื้องต้น ว่าถูกต้องตามรายการสินค้าหรือไม่ เนื่องจากสินค้าไม้ที่ผ่านการแปรรูป ถูก ผ่า แล้ว ยากต่อการจำแนกชนิดพันธุ์ จำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจสอบพิสูจน์ไม้ ซึ่งมีจำนวนบุคลากรอยู่อย่างจำกัด ดังนั้นเพื่อเป็นการย่นระยะเวลาในการพิสูจน์และลดขั้นตอนในกระบวนการตรวจสอบ จึงจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพงานให้ดียิ่งขึ้น

การประชุมวันที่ ๑ ภาคบรรยายโดยคณะผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ในการตรวจพิสูจน์ไม้

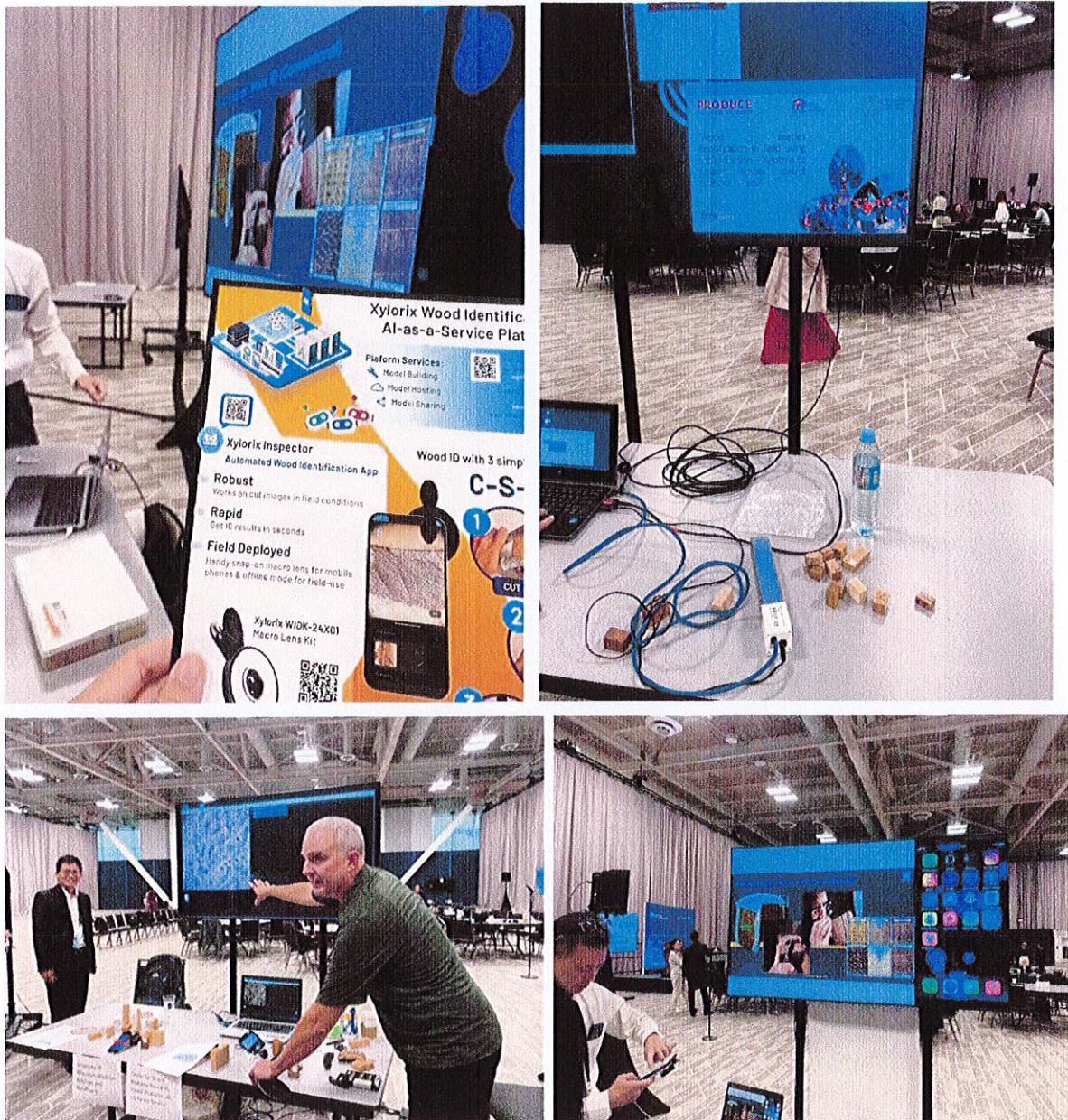
การประชุมวันที่ ๒ นำเสนอเครื่องมือและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้แทนแต่ละเขตเศรษฐกิจ

๑. เทคโนโลยีด้านกายวิภาคไม้ (Dendrology)

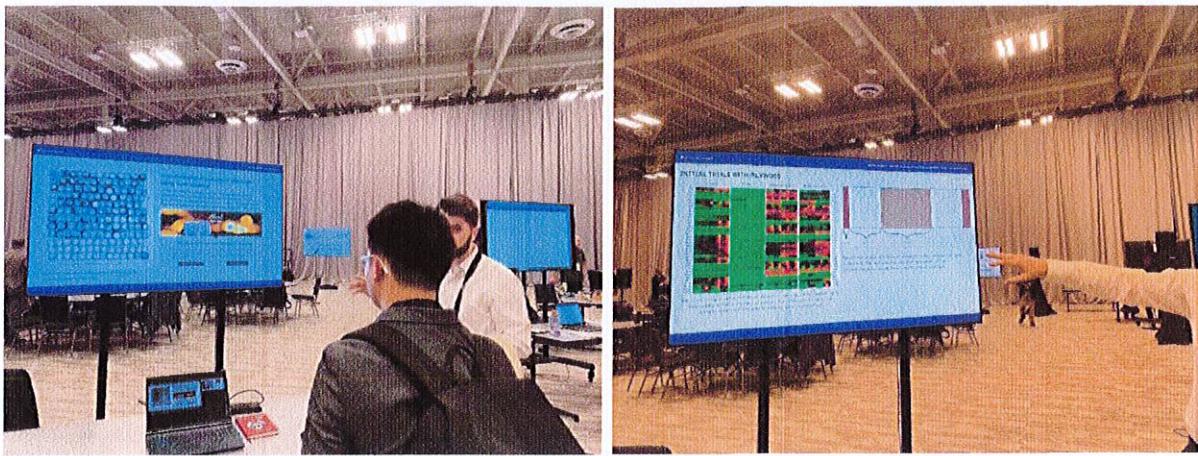
เครื่องมือด้านการตรวจพิสูจน์ ชนิดไม้ โดยใช้เทคโนโลยีภาพถ่ายหน้าตัดไม้ (Dendrology) ได้แก่ แพลตฟอร์ม Xylorix Wood Identification และ Vision- Xylotron ซึ่งทั้ง ๒ แพลตฟอร์มใช้หลักการความคล้ายคลึงของภาพถ่ายหน้าตัดไม้ โดยการเปรียบเทียบภาพถ่ายหน้าตัดไม้ที่ต้องการพิสูจน์ เทียบกับฐานข้อมูลชนิดไม้ในระบบฐานข้อมูล ทั้งนี้ข้อจำกัดคือฐานข้อมูลชนิดไม้ในแพลตฟอร์มยังมีจำนวนไม่หลากหลาย ส่วนใหญ่

แต่ละประเทศจะมีฐานข้อมูลชนิดไม้เฉพาะที่มีความสำคัญในการค้าขายและเป็นชนิดที่ต้องตรวจสูจน์ตามบัญชีแบบท้ายแห่งอนุสัญญาไซเตสเท่านั้น หากแต่ละประเทศสร้างเครื่อข่าย เชื่อมโยงฐานข้อมูลชนิดไม้เข้าระบบเพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงได้หลากหลาย ครบทุกชนิดพันธุ์ไม่มากขึ้น จะทำให้การตรวจสูจน์มีประสิทธิภาพและใช้ได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

๒. เทคโนโลยีด้านเคมีวิเคราะห์

เป็นวิธีการที่นำมาใช้เป็นที่นำร่องในพื้นที่ขนาดเล็ก เช่น แปลงสัมปทาน เกาะขนาดเล็ก โดยการใช้ข้อมูลจากการจัดการสวนป่าแบบยั่งยืน (FSC) ได้แก่ ลักษณะดิน ภูมิประเทศ พืชพรรณ สารเคมีที่พบในพื้นที่มาเป็นฐานข้อมูลเพื่อพิสูจน์ลักษณะของไม้ในแต่ละท้องที่จากสภาพแวดล้อมดังกล่าว ว่ามีความเชื่อมโยงคล้ายคลึงกันมากน้อยแค่ไหน สำหรับนำไปเป็นฐานข้อมูลพิสูจน์แหล่งที่มาต่อไป และอีกแพลตฟอร์มหนึ่งคือ การพิสูจน์องค์ประกอบในผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป เช่น ไม้ปาร์ติเกลบอร์ด ไม้อัด ไฟเบอร์บอร์ด ว่าประกอบด้วยไม้ชนิดไหนบ้าง โดยใช้เทคนิคการสะท้อนแสงคลื่นของอนุภาคขนาดเล็ก เพื่อดูซึ่งคลื่นความถี่ที่เปลี่ยนไปเมื่อแต่ละชนิด ทั้งนี้ทั้งสองแพลตฟอร์มยังอยู่ในช่วงการพัฒนาและศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม

๓. เทคโนโลยี blockchain

เทคโนโลยีบล็อกเชนเป็นกลไกฐานข้อมูลขั้นสูงที่เปิดรับการแบ่งปันข้อมูลที่โปร่งใสภายในเครือข่ายธุรกิจ โดยฐานข้อมูลล็อกเชนจะจัดเก็บข้อมูลในบล็อกที่เชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่ ทั้งนี้ข้อมูลดังกล่าวจะมีความสอดคล้องกันตามลำดับเวลา ผู้ใช้งานสามารถนำระบบบล็อกเชนมาใช้เพื่อติดตามการเคลื่อนไหวของสินค้าระหว่างซัพพลายเชนและผู้ซื้อ ทั้งนี้ผู้ใช้งานต้องจ่ายค่าスマชิกเพื่อจะใช้งานระบบได้ ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการติดตามการเคลื่อนย้ายสินค้าไม่ได้ เพื่อให้แน่ใจว่าไม่มีการสวมรอยสินค้าระหว่างการเคลื่อนย้ายไม่ได้

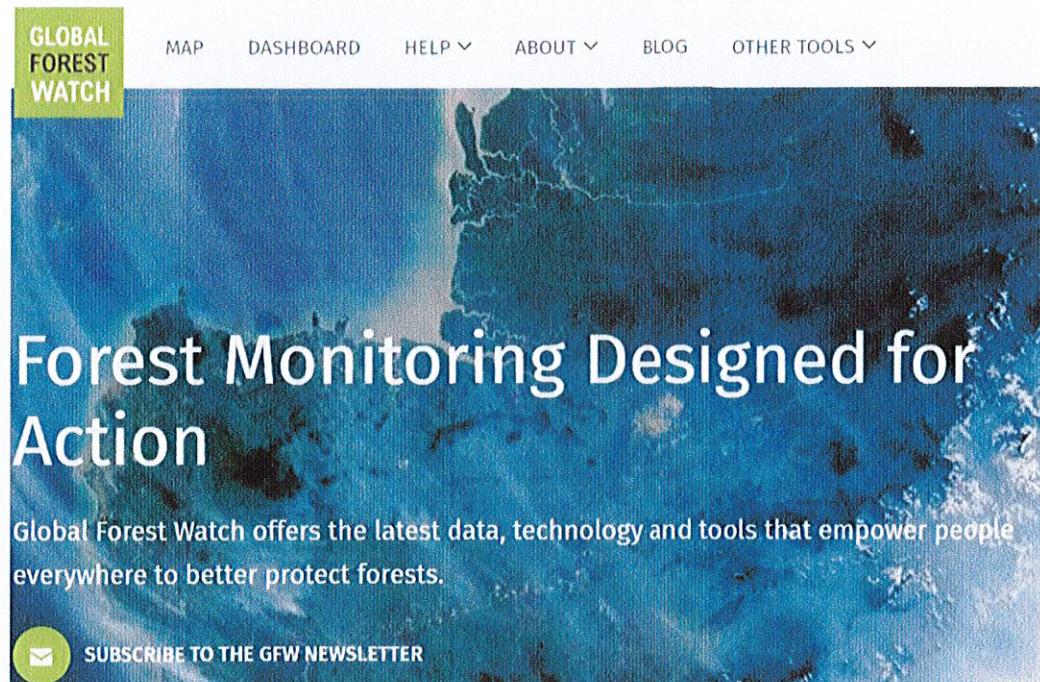
๔. เทคโนโลยีดีอีนเอ

การใช้ดีอีนเอในการตรวจพิสูจน์ชนิดไม่น้ำนั้น ถือว่าให้ความถูกต้องแม่นยำมากที่สุด แต่ทั้งนี้ยังจำเป็นต้องมีการศึกษาเพิ่มเติม กรณีไม่ในส่วนป่า ไม่ที่ผ่านการปรับปรุงพันธุกรรม ซึ่งลักษณะทางพันธุกรรมอาจมีความผันแปร จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเพิ่มเติม และจำเป็นต้องมีการเก็บตัวอย่างดีอีนเอที่มีความหลากหลาย ทั้งชนิดพันธุ์และแหล่งเพาะปลูกมากยิ่งขึ้น เช่น มีงานวิจัยของศาสตราจารย์แอนดี้จาก University of Adelaide ที่ได้ศึกษาดีอีนเอของไม้สักในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทย ซึ่งถือว่าเป็นฐานข้อมูลที่ค่อนข้างสมบูรณ์ สามารถใช้เป็นฐานข้อมูลนำไปพัฒนาในการตรวจพิสูจน์ไม้สักของประเทศไทยได้ สิ่งที่ท้าทายคือจะทำอย่างไรให้การตรวจพิสูจน์ทางดีอีนเอไม่ มีค่าใช้จ่ายที่ถูกต้องและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องมีเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างนักวิทยาศาสตร์และผู้ใช้งานฐานข้อมูลดีอีนเอ เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีและฐานข้อมูลต่อไป

๕. แพลตฟอร์ม Global Forest Watch

Global Forest Watch เป็นแพลตฟอร์มเปิด ผู้ใช้งานสามารถติดตามข้อมูลการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้ ข้อมูลทรัพยากรป่าไม้ของแต่ละประเทศได้ที่ <https://www.globalforestwatch.org/> เช่น อัตราการสูญเสียและเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่า แปลงปลูกป่าและแปลงเกษตรกรรม โดยผู้ใช้งานสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเบื้องต้นด้านการจัดการป่าไม้ได้

สรุปผลการประชุม

ปัจจุบันหลาย ๆ ประเทศ ให้ความสำคัญในกระบวนการตรวจสอบย้อนกลับและการพิสูจน์ความถูกต้องตามกฎหมายของไม้ เพราะถือว่าเป็นกระบวนการพื้นฐานที่สำคัญในการค้าขายไม้ เพราะทั่วโลกต่างต่อต้านการบุกรุกทำลายป่า และมุ่งเน้นส่งเสริมการบริโภคสินค้าที่มาจากการจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืนโดยเฉพาะกฎระเบียบที่มีของสหภาพพยุโรเปืองสินค้าที่ปลอดจากการตัดไม้ทำลายป่า หากเราไม่พัฒนาระบบการตรวจสอบรับรองไม้ให้เป็นมาตรฐาน โปร่งใส ตรวจสอบย้อนกลับได้ ย่อมจะเป็นอุปสรรคในการค้าขายสินค้าไม้ต่อไปในอนาคต ส่งผลกระทบด้านมูลค่าไม้เศรษฐกิจของประเทศไทย และเป็นสาเหตุให้เกษตรกรไม่มีแรงจูงใจในการปลูกไม้เศรษฐกิจ ซึ่งอาจส่งผลต่อเป้าหมายในการเพิ่มพื้นที่ป่าตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ที่ต้องการเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจเพื่อการใช้ประโยชน์ให้ได้อย่าง ๑๕ ของพื้นที่ประเทศไทย

นางสาวอ้อมจิตรา เสนา

ผู้จัดทำรายงาน

๙ สิงหาคม ๒๕๖๖